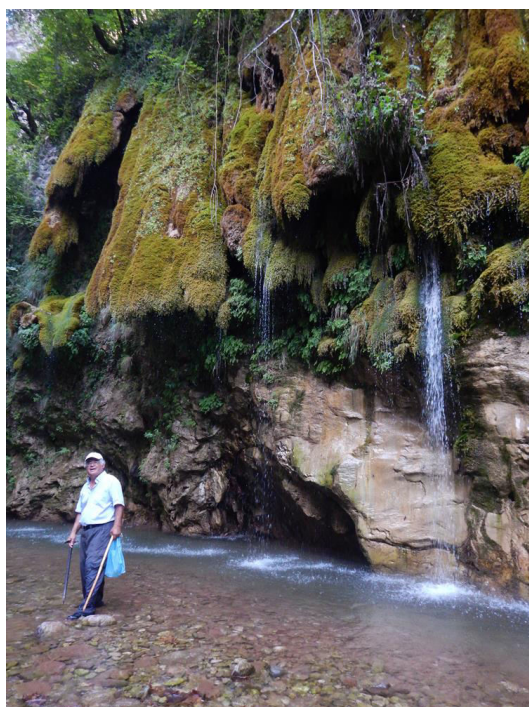

Το πέρασμα της Άπατης στο Φτεριώτικο ρέμα

Στον πολυδαίδαλο ορεινό όγκο των Αγραφών, ανάμεσα από χαώδεις γκρεμούς και κρυφές κοιλάδες, πολυάριθμα ρέματα μικρά και μεγάλα τροφοδοτούν τους δύο παραπόταμους του Αχελώου, Ταυρωπό και Αγραφιώτη. Σε ένα από τα ρέματα αυτά, γνωστό ως Φτεριώτικο, που πηγάζει από τις πλαγιές των κορυφών Φτέρη και Λιάκουρα είχαμε την ευκαιρία να επισκεφτούμε για μια ακόμη φορά ένα εντυπωσιακό στένωμα του φαραγγιού που για τα γύρω χωριά είναι γνωστό ως «Άπατη».

Το όνομα «Άπατη» είναι ενδεικτικό του απροσπέλαστου της περιοχής. Ο Σεπτέμβριος, ως ο κατά τεκμήριο πιο κατάλληλος μήνας του έτους για εύκολο πέρασμα φαραγγιών, επιλέχθηκε για το εγχείρημα αυτό.

Μετά τη διανυκτέρευση στο σπίτι της φίλης Ελένης Τσαρούχη στα Επινιανά φτάσαμε με το αυτοκίνητο σε χωματόδρομο που οδηγεί σε διασταύρωση για το χωριό Άγραφα. Ακολουθήσαμε το κατηφορικό μονοπάτι δεξιά προς τον Αγραφιώτη που κυλάει πιο κάτω. Το μονοπάτι, αν και καταστραμμένο σε ορισμένα σημεία, αφήνει να φανεί η μαστοριά των κατοίκων της περιοχής, οι οποίοι με περισσή

φροντίδα το έχουν κτίσει στα δύσκολα σημεία. Μετά από λίγη ώρα φτάσαμε στο ποτάμι και αντικρίσαμε στην απέναντι όχθη τους πανέμορφους μικρούς και μεγάλους καταρράκτες να πέφτουν ανάμεσα από τα πλατάνια, τους γαύρους, τις υποκαστανιές, τις κρانيές, τα βρύα, τα πολυτρίχια και την άλλη βλάστηση, που λουσμένη από τις πολυάριθμες σταγόνες του νερού που ταξίδευαν στον αέρα, ανακλούσαν το λιγοστό φως που φτάνει ως εδώ, δημιουργώντας ένα πανέμορφο

σκηνικό, αληθινό νεραϊδότοπο. Η μικρή λίμνη που σχηματίζεται κάτω από τα νερά που πέφτουν, βαθιά ως τη μέση χρειάζεται να περαστεί προκειμένου να συνεχιστεί η πορεία.

Με τα σακίδια ψηλά στα χέρια περάσαμε το σημείο αυτό. Ακολουθήσαμε τον ρου του ποταμού μέσα στην κοίτη του, τότε μέσα στο νερό και πότε στα στεγνά ποταμολίθια και τις ποταμίσιες πλάκες, λείες από το αέναο πανάρχαιο κύλισμα του νερού. Δεξιά και αριστερά εντυπωσιακοί σχηματισμοί πετρωμάτων με ποικίλα χρώματα και με δένδρα, θάμνους και ποώδη βλάστηση που ντύνουν εντυπωσιακά τα απρόσιτα σημεία και τους γκρεμούς. Μετά από μιάμιση ώρα περίπου αντικρίσαμε να έρχεται από δεξιά μας, με γρήγορη ροή, το Φτεριώτικο ρέμα. Η

τοξωτή πετρόκτιστη γέφυρα πάνω από το ρέμα αυτό επιτρέπει ακόμα στους οδοιπόρους να συνεχίσουν την πορεία τους το χειμώνα όταν το ρέμα είναι αδιάβατο προς την τοποθεσία «Ανηφόρα». Ανηφόρα λέγεται γιατί πράγματι το μονοπάτι εκεί ανηφορίζει πολύ, μέχρι να φτάσει στο ανώτερο σημείο της πλαγιάς και να συνεχίσει πλέον πολύ πιο εύκολα μέχρι το χωριό Επινιανά. Κατευθυνόμασταν πλέον αντίθετα με τη ροή του Φτεριώτικου ρέματος, ανάμεσα από πλατάνια και σκλήθρα, περνώντας συχνά από εγκαταλελειμμένες λογγιές, μικρά κτίσματα και ξερολιθιές. Η περιοχή, όπως και σε άλλες παρόμοιες τοποθεσίες, υποστήριζε μέχρι και κάποιες δεκαετίες πριν, αρκετές οικογένειες που πάσχιζαν να επιβιώσουν σε δύσκολες πράγματι συνθήκες. Όπως μάθαμε αργότερα,

ένα από τα αίτια της εγκατάλειψης του τόπου εκεί ήταν και η καταστροφική κατεβασιά του ρέματος, όταν το νερό που είχε συσσωρευτεί από το φράξιμο του στενού ανοίγματος της «Άπατης» ελευθερώθηκε ξαφνικά.

Μετά από μισή ώρα πορείας περίπου, το νερό παύει να κυλάει επιφανειακά ώσπου αργότερα εμφανίζεται πάλι. Πλησιάζοντας προς το στενό πέρασμα του φαραγγιού και λίγο πριν από αυτό ακούμε τον ήχο του νερού που χοροπηδητά έρχεται από αριστερά μας. Το μικρό αυτό ρέμα, γνωστό ως «Κανάλια» κατεβαίνει τις απόκρημνες πλαγιές του βουνού «Καλόγηρος».

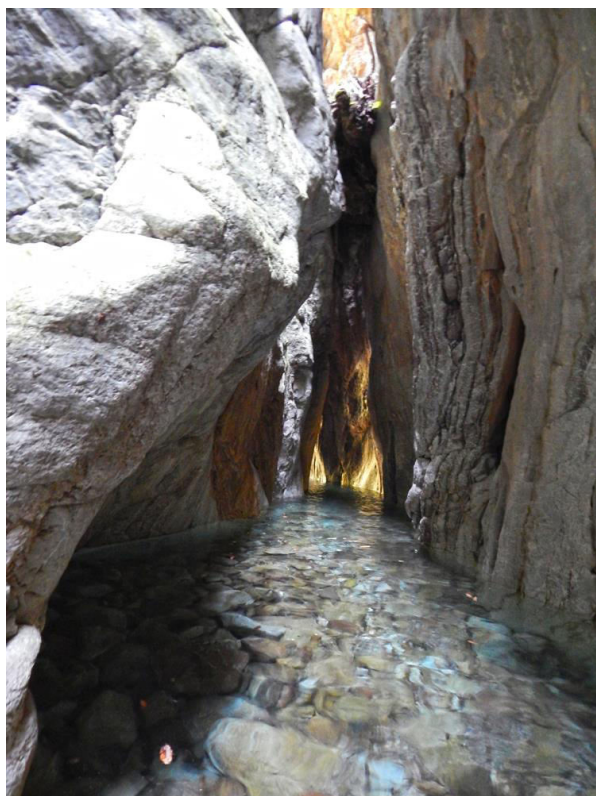
Αφήσαμε προς στιγμή το Φτεριώτικο ρέμα και σκαρφαλώσαμε χωρίς μονοπάτι στις ανηφορίες κατά μήκος των καναλιών για να αντικρίσουμε πανέμορφους απρόσιτους καταρράκτες, μικρές λίμνες και νεροσυρμές να

φιδοσέρνουν σκάβοντας και λειαινόντας τους γλιστερούς βράχους. Εκεί κοντά ένας καταστραμμένος νερόμυλος, με ραγισμένη τη μία μυλόπετρα και σαπισμένη την καλάνη, έχει παραδοθεί στην καταλυτική δύναμη της βλάστησης που αγκαλιάζει και χωνεύει ανθρώπινα έργα. Το απρόσιτο των «Καναλιών» έσωσε, όπως μάθαμε πολλούς κατοίκους της περιοχής που κρύφτηκαν εκεί για πολλές ημέρες και απέφυγαν έτσι εκδικητικές ενέργειες ξένων στρατιωτών κατά τη διάρκεια της κατοχής.

Μετά από λίγο ανηφορίζοντας και πάλι στο Φτεριώτικο ρέμα, φθάσαμε μπροστά στην έξοδο της Άπατης. Το νερό άφθονο αλλά ήρεμο, βγαίνει από το κρύο, σκοτεινό στόμιο του φαραγγιού. Η απόφαση και

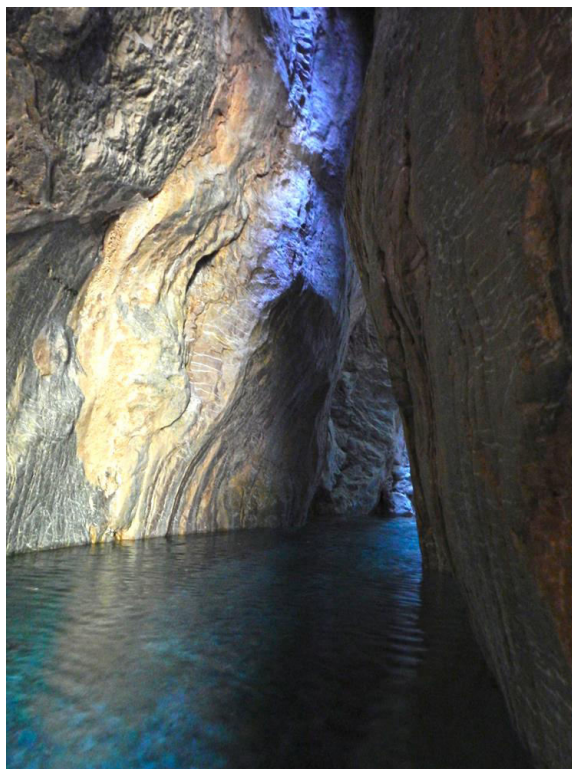
η ενέργεια να μπούμε και να προχωρήσουμε στο στενό αυτό πέρασμα μέσα στο

νερό, φάνταζε για μια ακόμη φορά δύσκολη και παράτολμη. Το νερό ήταν πολύ κρύο και το βάθος του απροσδιόριστο. Πολύ προσεχτικά αποφασίσαμε να συνεχίσουμε με το νερό να φτάνει ήδη κοντά στους ώμους.

Αναγκαστήκαμε σε μερικά σημεία να κολυμπήσουμε για κάμποσα μέτρα στο στενό αυτό υδάτινο πέρασμα με τους θεόρατους βράχους δεξιά και αριστερά επάνω μας να εφάπτονται μη επιτρέποντας παρά το διάχυτο φως του ήλιου να

περνά, σκεφτήκαμε προς στιγμήν να μην συνεχίσουμε. Σύντομα όμως βρεθήκαμε να κολυπούμε πάλι αντίθετα στο ρέμα μέχρις ότου τα νερά ήταν πιο αβαθή. Εξακολουθήσαμε, σε αντίθεση με άλλες επισκέψεις μας, να συνεχίζουμε μαγεμένοι από την ομορφιά της Άπατης και να βιώσουμε έτσι τη συνέχεια μίας αξέχαστης εμπειρίας η οποία είναι πράγματι δύσκολο να περιγραφεί.

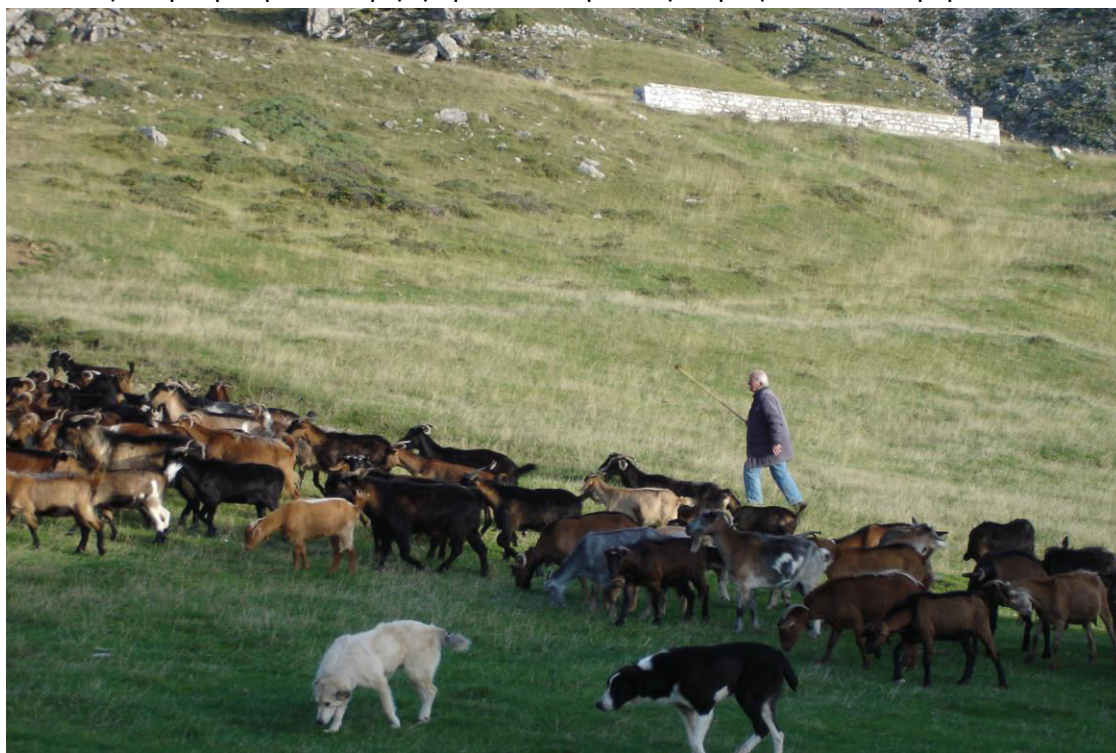

Πώς αλήθεια να περιγράψει κανείς τους χρωματισμούς των λειασμένων βράχων που αγκαλιάζονταν πάνω μας, πώς το διάχυτο φως του ήλιου που φευγαλέα μεταμόρφωνε σε λαμπερά διαμάντια τις χονδρές σταγόνες που έπεφταν από ψηλά, πώς να αποδώσει κανείς με λόγια τον παφλασμό του νερού σε

ορισμένα σημεία του στενού περάσματος, πώς να ζωγραφίσει εκείνους τους θάμνους, τα δένδρα και τα ανθισμένα φυτά που βρισκόταν εκεί ψηλά γαντζωμένα σε απροσδιόριστες σχισμές των θεόρατων βράχων, ορισμένοι των οποίων ήταν εγκλωβισμένοι ανάμεσα σε άλλους, έτοιμοι λες να αναδιαταχθούν και να γκρεμισθούν προκαλώντας δέος σε όποιον τολμούσε να βρεθεί στο δικό τους βασίλειο, στη δική τους επικράτεια;

Η επιστροφή μέσω του χωριού Άγραφα έγινε με το μυαλό πλημμυρισμένο από τις εικόνες και τις συγκινήσεις που απλόχερα μας πρόσφερε η Άπατη. Χρέος μας είναι τέτοιες ομορφιές να τις κρατάμε ανέγγιχτες. Το νερό του Φτεριώτικου ρέματος πρέπει να συνεχίσει να περνά καθαρό, αμόλυντο στο στενό φαράγγι της Άπατης και να φέρνει στον κάμπο τους ήχους και τα μυστικά των πλαγιών της άγριας Φτέρης, του βουνού αυτού των Δυτικών Αγράφων απ' όπου γεννιέται.

Η δεύτερη διανυκτέρευση έγινε στην περιοχή Καμάρια όπου είχαμε τη χαρά να συναντήσουμε για μία ακόμη φορά το νεαρό κτηνοτρόφο Νίκο Τσιγαρίδα και τον

συμπαθή λεβέντη πατέρα του, που κάθε φορά μας συνεπαίρνει με τις συναρπαστικές ιστορίες του στα βουνά των Αγράφων.

Την τρίτη ημέρα, με προορισμό πλέον την Αθήνα, με λύπη μας παρατηρήσαμε ότι η καμωμένη με λατσούδια (ελατόκλαδα) καλύβα πριν το χωριό Σάικα

(Πετράλωνα) ήταν έρημη και σε τίποτα δε θύμιζε άλλες εποχές, όπου τόσο ο νεαρός κτηνοτρόφος Αποστόλης όσο και οι γονείς του και τα νεαρά ανήψια του έδιναν με τη ζωντάνια τους μια περίσσεια ομορφιά στο ήδη μαγευτικό ορεινό περιβάλλον της περιοχής.

Απαραίτητη η στάση μας στα Μαντάνια, κοντά στο χωριό Καροπλέσι όπου γευτήκαμε για μια ακόμη φορά τις περίφημες πέστροφες του ποταμού Άσπρου που πηγάζει από τις πλαγιές της Νιάλας.

Η παραπάνω πορεία έγινε και στο πλαίσιο διερευνητικής δραστηριότητας για μελλοντική εκδρομή του Φ.Ο.Σ. Γ.Π.Α. στην περιοχή των Αγράφων, περιοχή που μέχρι τώρα ο Σύλλογος δεν έχει επισκεφτεί. Άλλες, ουσιαστικά ατομικές, ιδιωτικές δραστηριότητές μας θα περιγραφούν σύντομα. Γνωρίζουμε άλλωστε την επιθυμία τόσων πολλών φοιτητών μας να συνεχίσει ο Σύλλογος τη δραστηριότητά του εφόσον οι συνθήκες το επιτρέψουν και είμαστε έτοιμοι να ανταποκριθούμε στην επιθυμία αυτή.

Επιμέλεια κειμένου

Νίκος Εμμανουήλ, Ομότιμος Καθηγητής

Δρ Ελένη Πάνου, Ε.ΔΙ.Π.